

pokazala, da ne zna biti le v šoli na svojem mestu, ampak da je ni strah tudi javno nastopati. Gotovo pa je, da je prirediteljevalo veliko truda, preden so mogli svoje mlade igralce v nastopanju toliko osiguriti. Tudi vse vloge odraslih so bile v tako srečnih rokah, da bi človek ne verjel, da so to le diletantje, ampak da so igralci iz poklica. Tov. K. Humku pa gre še posebej veliko priznanje na njegovem slikarskem talentu, zakaj kulise, ki jih je on za krški šolski oder sam brezplačno naslikal, kažejo ne le njegove velike poštvalnosti, ampak tudi njegovo izredno spretnost, združeno z naravno obdarjenostjo. Igre sama pa zasluži v polni meri ime ljudske igre; videlo se je, kako globoko je učinkovala na gledalce, in ko je občinstvo odhajalo, je drug drugemu podarjal: „To je igra, takih bi morali igrati še več“. V tej ljudski sodbi naj ima tudi pisatelj oceno svoje izvrstne igre. Krško učitelstvo pa je z uprizoritvijo te igre pokazalo, da umeva v polni meri svojo vzgojno nalogo, ki ji bo tudi v bodoče ostalo gotovo zvesto. Da je pa ta igra prišla do vpriporitve in da se je tudi tako častno izvršila, gre v prvi vrsti hvala strokovnemu učitelju tov. M. Hočevanju, ki je dal prvo iniciativo k uprizoritvi in je bil tudi režiser. (O tej priredbi smo dobili še drugo poročilo, ki ga objavimo prihodnjik. Uredn.)

Politiški pregled.

* **Med socialnimi demokrati in kršč. socialci** je prišlo do hudih spopadov na nekem zborovanju, ki so ga sklicali socialni demokrati na Dunaju, da protestujejo proti discipliniranju treh dunajskih učiteljev, pristavev „Svobodne šole“. Kršč. socialci so bili potisnjeni ven iz dvorane.

* **Župnik Hlinka na svobodi.** Iz Szegedina poročajo: Slovaškega župnika Hlinka so dne 24. pret. mes. izpustili iz tukajšnjega zapora. Hlinka je bil svoječasno obsojen zaradi „hujškanja“ proti madjarski narodnosti in državni oblasti na dveletno ječo.

* **Prusi proti Poljakom.** Levovski „Dziennik Polski“ poroča, da hoče kancelar Bethmann-Hollweg vložiti v pruskem deželnem zboru zakonski načrt, s katerim namerava omejiti in uničiti delovanje poljskih parcelacijskih bank na Poznanjskem. Pravični Nemci!

* **Carjev dar.** Sofijska „Večerna pošta“ javlja, da je vzrok potovanju kralja Ferdinanda v Petrograd to, ker se hoče kralj zahvaliti carju za prekrasno darilo, ki ga je car naklonil Bolgarski. Car je baje daroval kraljestvu mornarico, obstoječo iz treh oklopnih križaric najnovejšega sistema, štirih drugih ladij in dveh podmorskih čolnov. To bo prihodnja črnomorska mornarica. V septembru jo bodo prevzeli bolgarski mornarski častniki in vojniki, ki so se izobrazili na Ruskem.

* **Splošna vojna dolžnost na Španskem.** Španski vojni minister je poročevalcu lista „Imparcial“ izjavil, da namerava predložiti v kratkem parlamentu zakonski načrt o splošni vojni dolžnosti. Španska armada se po tem načrtu razdeli v devet armadnih zborov z 22 divizijami. Dve diviziji bosta nastanjeni v Centi in Melili. Po načrtu bo 300.000 mož pehote in 300.000 mož rezerve. Vojni minister hoče preosnovati tudi topništvo.

Obrambni vestnik.

* **Mera in vaga!** Priliko bomo imeli pokazati, kako pravično vladajo naši klerikaleci in kako postopajo zoper prestopke proti naprednjaku in klerikalcu. Priliko nam je dal g. katehet Ažman iz Postojne. — Bomo že poročali!

* **Slomškarji so upali!** Tako je v „Slov. Učitelju“ neki „Belan“ zabelil svoje upanje z nezaupnim člančičem „Ne dražiti!“. V tem spisu razklada na dolgo in široko, da klerikalni poslanci učiteljstva ne „farbajo“, temveč le — dražijo. — Ponižni bodite, izsiliti si ne damo ničesar... je rekel dr. Krek v dež. zboru! — Ravnotako dreza z iglo tudi v „Učit. vestniku“ nekdo v klerikalne poslance. Sploh pa razen običajnega zbadanja v „Učit. Tov.“, ki ga redno objeda ta „nepolitičen“ list, obsega od 28 strani ta list komaj 6 strani učiteljskih vesti, drugo pa je vse strogo katehetsko, tako da se res ne izplača z njim polemizirati! Škoda papirja! Pa tudi ni kaj prijeti, ker ni nikjer nič!

* **Janko Nepomuk** na Grabnu v Ljubljani predržno jaše nepodkovanega vranca svoje ošabnosti in domisljivosti. Ob vihrajočem beganju v lastno propast se mu tuintam odkrije skrivni žep, da pokuša na beli dan (za vsak slučaj) „Slov. Narod“, medtem ko je sedanjí njegov oficialni inkvizitorski plašč neokusen mozaik samih „Slovenčevih“ glav. Ali naj mu damo dober svet, naj nikar ne misli, da ni nikjer mesta, kjer bi se razkrehnila taka ponosna glava? Ali pa morda iz nje krmi svojega vranca? Prazen klas!

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Učiteljski vestnik.

O principih organizacij.

Piše Branistan.

III.

Predvsem moramo poudarjati, da se ne bomo opravičevali pred nimi, ki nas nalašč ne bodo hoteli prav razumeti. Dalje pa tudi ne pred nimi, ki ne ločijo stanovske (strokovne) organizacije od politične organizacije in stranke. Potem se ne bomo opravičevali pred nimi, ki ne morejo ločiti stanovnika kot takega v stanovskem delokrogu in v političnem delokrogu, dasi ima eno z drugim precejšnje stike. Ne bomo odgovarjali tudi onim, ki ne pojmi pomena svetovnih naziranj in njih posledic, ker oni ne bodo znali ločiti naprednega načela od konservativnega in se bodo dali preslepiti od taktike, po zunanji obliki posameznih slučajev. Dalje se moramo že sedaj zavarovati pred onimi enostranskimi izobraženci, ki sicer vehementno zagovarjajo svoje stališče, dasi smotrov svojih nasprotnikov ne poznajo, še manj njih načela in so enaki onim babam na trgu, ki verujejo lažnim poročilom časnikov, ker so slučajno tiskana, a si ne upajo sami kritikovati stvari, dasi so bili morebiti pri dogodku sami navzoči in se fakta, ki so jih videli, ne ujemajo s poročilom.

Predvsem, preden določimo naše razmerje organizacije in posameznika kot člana organizacije do političnih strank, naj omenimo, da je ozadje vsemu političnemu boju kulturni boj in nam je presojati politične stranke in organizacije tudi s tega stališča, ker moramo smatrati politične organizacije le kot sredstvo v dosegu kulturnih smotrov.

Po stremljenjih za kulturno dobro se torej ločijo tudi politične stranke v napredne in konservativne, nazadnjaške. Svetovni nazor je ono temeljno načelo, ki odločuje stranki smer, v kateri se giblje in v prid kateremu ravna svoje korake.

Poleg političnih strank se pa bore za isto tudi posamezne socialne skupine, stanovni, ki se tudi bore za kulturne smotre in posebno za oni del kulturnega vprašanja, ki pripada njih stroki in delu. Taki socialni skupini je prištevati tudi naše učiteljske organizacije, ki se v prvi vrsti bore za šolstvo in stan ter v njega stik in področje spadajoča vprašanja. Bore se strogo za kulturne smotre in izkušajo se s šolstvom približati onim velikim kulturnim vprašanjem, izkušajo s pomočjo organizacij udeležiti in dokončati boj svetovnih naziranj in mu dati jasnejši smeri. Te organizacije pa nimajo s političnimi strankami nikakega stika ali kompromisa in jim tudi niso podrejene. Popolnoma napačno je torej mnenje, da se smatra pripadnika napredne učiteljske organizacije tudi pripadnikom napredne (liberalne) politične stranke.

Napredna učiteljska organizacija sme pač zahtevati od svojih članov, da zastopajo napredno načelo, a nikakor ne na ta način, da vstopijo v narodno-napredno stranko, ker dasi se tudi ona bori za napredno, kulturno dobro načelo, vendar posameznika ne more nihče siliti, da bi pripoznal tudi druge nje principe in načela, s katerimi se morebiti ne strinja. Napredno načelo pa mora pospeševati na ta način, da v organizaciji in izven nje deluje na to, da se urejuje šolstvo tako, kakor to zahteva moderni svetovni nazor in kakor to prija napredovanju kulture.

Toliko pa lahko zahteva organizacija od svojih članov, da se ne pridružijo onim političnim strankam, ki so v bistvu proti kulturi (dasi s svojo taktiko izkušajo to previdno skrivati), ker taka politična stranka v bistvu tudi ni za napredno šolstvo, in so tisti tovariši, ki to store, škodljivi za lastnega stanu in šolstva. Svobodno je pa vsakemu po edincu, da se v privatnem življenju pridruži katerikoli napredni politični stranki, ki zastopa prave koristi šolstva in našega stanu.

Za organizacijo samo in nje člane kot take pa zahtevamo popolno emancipacijo od političnih strank, in se je z njimi le tedaj celokupno družitvi od slučajja do slučajja, če gre za kako nujno korist šolstva ali pa stanu samega. — Nikakor torej ni grehov posameznih političnih strank zavračati na celokupni stan in organizacijo, čeprav je bilo tudi učitelstvo sodelovalo pri dotični stvari, ker ono ni bilo pooblašeno in ni sodelovalo pri politični stranki kot zastopstvo stanu ali organizacije, temveč kot zaseben član človeške družbe, ki hoče biti deležen svojih političnih pravic, ne oziraje se — kateremu stanu pripada.

V napredni učiteljski organizaciji so torej lahko združeni člani raznih naprednih političnih strank in nam je nazor, da se pristeva le liberalna stranka naprednim, popolnoma zavreči, ker ima učiteljstvo z ozirom na delokrog in stan morebiti v drugih strankah več točk in načel, ki so njemu po prepričanju parvilnejši in prikladnejši z ozirom na delokrog in stan. Tako n. pr. ima socialno-demokratska stranka to prednost, da je demokratska in pripoznava demokratsko načelo, ki je učitelju že zaradi njegovega delokroga neobhodno potrebno in ga ima uveljavljati tudi v šolstvu tako, da izkuša nuditi vsem slojem enako duševno nabrazbo in ne dela nobene razlike. V kulturnem

boju nastopa veliko odločnejši in ni toli indiferentna, ker ji je tudi hratu boj dvojen, namreč kulturn in protiaristokratski. Večina učiteljstva živi med demokratskimi sloji in nikakor ne more prezreti onega gojenja aristokratizma in separatizma, ki ga goje liberalne stranke z ozirom na meščanstvo in mestno aristokracijo. Gotovo pa je, da mora učiteljstvo zastopati strogo narodnostne interese, in to tudi v šolstvu, in mora v tem oziru stati odločno na narodno-radikalnem stališču. Če torej posnamemo, mora biti učiteljstvo v bistvu: napredno, demokratsko in v narodnostnem oziru radikalno, ker se to strinja z interesi šole in kulture. Po teh načelih moramo ocenjevati tudi politične stranke in njih delo.

Strogo v znamenju zgoraj označenih načel se ima učiteljstvo združevati v svojih organizacijah, kjer se pa bori le za koristi šolstva, socialnega stališča stanu in kulture in v katerih je smatrati politično prepričanje in pripadanje političnim strankam za privatno stvar posameznika.

Če vas torej, tovarišice in tovariši, uvajamo v naše organizacije, vas nikakor ne uvajamo v politične stranke, ker namen organizacij je le šola, stan in kultura, ne pa še druge stroke, ki jih pa mora vsebovati vsaka politična stranka.

Zahvala. Mariborski učiteljski čeniki, ki so uprizorili 13. m. m. v Ptuj „Divjega lovca“, izrekajo tem potom velenjeni obitelji Kavklerjevi in sploh vsem gospicam sodelovalkam najiskrenejšo in najgorkejšo zahvalo. Istotako se zahvaljujejo slavni ptujski „Posojilnici“ za velikodušen dar — in končno vsem tistim, ki so na ta ali oni način pripomogli, da je prireditelj tako sijajno uspeš.

IV. sestanek za učiteljske čenike in učiteljstvo — je priredilo „Deželno učiteljsko društvo v Ljubljani“ dne 26. februarja t. l. Predaval je tov. Črnačar o temi „Idealizem“. Predavatelj je razvil smer svojih stremljenj in pot, ki si jo je začrtal, pokazal pa tudi zapreke in ovire, ki so se mu stavile pri delovanju na pot in ki so mu uničile vse, kar se mu je zdelo nekoč tako lepo, blesteče in srečno. Izginili so ideali, ker ubijali so mu jih v največjih slučajih oni, v katerih blagor si jih je postavil in ki jim je žrtvoval vse svoje delo in življenje. — Premnogo žalostne resnice in življenjskih prevar je odsevalo iz predavanja, a bilo je vse istina, ker življenje učitelja si je slično kakor kamen kamenu. Žalostno, a resnično in prav je, da zatremo v učiteljstvu vsaj nekaj idealizma, ker v premnogi slučajih nas je ravno idealizem ubijal, je idealizem kriv, da smo hlapci vseh hlapcev... Ves učiteljski stan naj se postavi iz idealnih sfer na realna tla in sigurno bomo dosegli svoje idealne smotre prej nego tako. — Razvila se je prav živahna debata in čuli smo več govorov. Zbor učiteljskih čenikov nam je pa zapel mnogo krasnih pesmi. Poleg drugih smo imeli v svoji sredi tudi kolegije, izmed katerih moramo posebej pozdravljati tovarišice učiteljske, ki so nas s svojo navzočnostjo presenetile. Živele!

Kranjske vesti.

— **Dobrotnik C. M. D.** Na Verdu pri Vrhniki je dne 28. pret. m. umrl Karel Kotnik, tvorničar in posestnik, ki je zapustil vse svoje imetje — približno pol milijona kron — C. M. D. — Slava takemu rodoljubi! — Klerikaleci se kar vijejo od jeze!

— **Deželni umetniški svet za Kranjsko so ustanovili.** Predsednik je deželni glavar, člani pa: celi dež. odbor, ordinarij, „Slov. Matica“, „Leonova družba“, „Muzejsko društvo“, društvo za kršč. umetnost, mestna občina ljubljanska, dr. Mantuani, vitez Strahl, vitez Guttmannsthal, Zadnikar, grof Pöttenek, Stejska, baron Schweigel. — Ali vidite barvo?

— **Društvo za preiskovanje podzemeljskih jam** bo v kratkem ustanovljeno v Ljubljani.

— **Iz deželnega šolskega sveta.** Imenovani so: Fran Starman za Kutežev; Ana Bantan za Mehovo; Terezija Ravhekar za Vavtovo; Leopold Mar za Grosuplje; Fran Silvester (nadučitelj) za St. Lovrenco; Adela Golob za Horjul; Jerica Zemljan za Vič; Marija Blahna (nadučiteljica) za Ribnico; Ana Šiška za Ribnico; Ana Fajdiga za Ježico. — Pritožba „katoliškega slovenskega izobraževalnega društva“ v Hinjah, ker se mu niso dovolile gledališke predstave v šoli, se zavrne. — Šola v Igavasi se razširi na štirirazrednico. — Na učni minister je arogantno okrcal deželni šolski svet, ker v zadnji seji ni hotel predlagati namestnika za prof. Pavlina. Dr. Šustersič in dr. Tavčar ugovarjata ter naglašata, da slovenski člani v deželnem šolskem svetu ne bodo še nadalje podpirali nekane ministrstva, ki meri z dvojno mero. Nato je bil predlog referanta zopet odklonjen.

— **Kranjski deželni odbor** priredi letos gospodinjski tečaj za učiteljice v Ljubljani.

— **Ruski korespondent v Ljubljani.** Poročajo, da se nastani sredi marca stalno v Ljubljani poseben dopisnik ruskih listov, posebe lista „Russkoje Slovo“, za ves slovanski jug.

— **Umrl** je v St. Vidu na Dolenjskem nadučitelj tov. Kremžar R. i. p. l.

— **Na Grnu** pri Novem mestu je na tamošnje kmetijsko šolo imenovan provizorični učitelj Ivan Rataj.

— **Gospodinjstvo šola na Vrhniki** otvorijo dne 1. aprila t. l.

— **Koncert „Glasbene Matice“ v Ljubljani** se vrši 9. t. m. Na vzporedu so same domače skladbe.

— **Umrla** je dne 21. pret. m. blaga gospa Neža Pavčičeva, soproga kostanjeviškega nadučitelja. Zaljubljeni rodovini iskreno sožalje!

— **Iz ljudskošolske službe.** Namesto obojele učiteljice Eme Pečetove pride v Selce za supletinjo bivša provizorična učiteljica Terezija Rantova.

Štajerske vesti.

— **Nemci besne.** Na učiteljsku v Mariboru je imenovan za profesorja risanja okrajni šolski nadzornik Josip Schmoranz. Mariborsko nemstvo besni zaradi tega imenovanja, državni poslanec Malik pa poziva v „Marburger Zeitung“ k javnem napadu na namestnika in na člane deželnega šolskega sveta! To je strašno, kako daleč sega nemška kultura!

— **V „Pädagogische Zeitschrift“** (str. 44.) čitamo v listnici uredništva: „Fragen Sie die Slowenen, ob diese eine weitere Arbeit im Landtage zulassen wollen. Sagen diese in ihrer nationalen Starrköpfigkeit darauf „Nein“, so mögen die Lehrer ihre Hoffnungen bis auf weiteres begraben.“ — „Nationale Starrköpfigkeit“ imenuje glasilo „Bunda“ obrambo pičlih dosedanjih pravic štaj. Slovencev v deželnem zboru! Slovensko štajersko učiteljstvo je glede obstrukcije slov. dež. poslancev solidarno z ostalim narodom, dasi vsakdo uvidi njega težavno stališče, na eni strani odobravati obstrukcijo z narodnega stališča, na drugi pa pomagati zavlačevati izboljšanje lastnega stališča. Sicer pa upamo, da se bodo slov. dež. poslanci o priliki te poštvalnosti spomnili.

— **Okrajni šolski svet celjski** je v svoji redni seji z dne 21. pret. mes. stavil predloga za nameščenje učiteljskih služb v Dobrni, v Dramljah, v Libojah in pri Novi Cerkvi; dobrotnikom šolske kuhinje v Petrovčah, gg. baronu Tuthonu, veleposestniku J. Jeschou-niggu, M. Sonnenbergu in trgovcu Polaneu, se je na predlog ondojnega šolskega vodstva sklenilo izreči zahvalo; priporočale so se prošnje za podelitev starostne doklade in priporočala se je prošnja neke učiteljice za dovoljenje k omožitvi; obravnavala se je prošnja neke šole za uvedbo nerazdeljenega dopoldanskega pouka; vzelo se je na znanje poročilo o nadzorovanju deške in dekliške šole v St. Jurju; odobrilo se je več računov krajnih šolskih zakladov; urgirala se je ponovno in odločno rešitev vprašanja glede šolske stavbe za celjsko okolico itd.

— **Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic** ima letos svoj glavni zbor na Jožefovo, t. j. dne 19. marca t. l., v Celju!

— **Meščanski učitelj Alstrich** je nastopil ob drugem semestru zopet svojo službo in sicer v — Celju. Ni bil torej prestavljen, kakor je tako srčno želela „Deutsche Wacht“.

— **Zgradbo nove šole v Zalcu** je prevzel znani podjetnik Hans Jeschoung iz Arje vasi.

— **Vinarski in sadjarski tečaj za učiteljstvo** se, kakor že mnogo let sem, vrši tudi letos v marcu in juniju na deželni sadjarski in vinarski šoli v Mariboru. Izmed 20 udeležencev so se letos pripustili k temu tečaju nastopni slovenski učitelji, ozir. nadučitelji; Učar iz Kozjega, Zdolšek iz Ozlevasi; Sel iz Zreč. Brinar iz Gotoveji; Rošker iz Loke p. Zsumu; Kosi iz St. Jurja na Ščavnici in Sel iz St. Lovrenca na Dr. polju.

— **Umrla** je v ptujski bolnišnici ona 11 letna šolarica od Sv. Lovrenca v Slovenskih goricah, ki smo o nji poročali, da se ji je v šoli pri peči vnela obleka.

— **Sad nemške šole.** Z velikim pompom so bili otvorili nemško šolo pri Sv. Lenartu na Štajerskem. Vsi otroci, ki so jih zbornali skupaj, so bili poviti v frankfurtske trakove. Tulili so svoj „heil“, da je odmevalo daleč naokrog. Prvi in najvažnejši predmet v šoli je pa bil, da so nemški učitelji sejali v otroška srca sovraštvo do vsega, kar je slovensko. Otrokom so strogo prepovedali pozdravljati Slovence v slovenskem jeziku. Le s „heil“ se mora pozdravljati. Ni čudo, da so otroci zaradi take vzgoje začeli napadati svoje tovariše iz slovenske šole. Tepeži med učenci so bili tako predrzni, da so hodili napadat učence pred slovensko šolo. Tako se je razvijalo sovraštvo med učenci pod pokroviteljstvom nemških učiteljev toliko časa, da je doseglo svoj višek. Učenec iz nemške šole Anton Bela je napadel svojega bivšega součenca Franciška Nekrepa, ki je zadnji čas izstopil iz nemške šole ter se zopet vpisal na slovensko šolo. Zadal mu je z nožem smrtnonevarno poškodbo. Nemški list o tem slučaju molče kot grob. Menda se jim zdi naravno, da nemške, zlasti šulterajnske šole, vzgajajo pobijalce Slovencev. Slovenski stari naj bi vendar pomislili, kaj bo iz njihovih otrok, ako bodo obiskovali nemške šole. Nemškutarski šolar Anton Bela naj jim bo zgled!

— **Okrajna učiteljska konferenca za celjski okraj** se vrši letos dne 4. junija v celjski okoliški šoli. Dozdaj so se te konfe-